

ODMEVI FRANCOSKE REVOLUCIJE IN VLADA NAPOLEONA I. NA HRVAŠKEM

1. Odmev francoske revolucije na Hrvaškem ni bil ogromen, saj je meščanska Hrvaška v krizi, izoblikuje se nova, trgovska buržuazija. Tudi v Dalmaciji in v Dubrovniku ni pravih odmevov, Vojna Krajina je oglušela.
2. V nekaterih krogih Dubrovnika so razpravljali o novih idejah, vendar je bila ta propaganda kmalu prepovedana. Prihod francoske flote, vstaja konavoških kmetov → revolucionarne ideje nimajo nikakršni vpliv.
3. V Splitu se okrog Malutinovića organizira meščanska opozicija proti plemstvu – proti njemu sprožijo proces (1793), primanjkuje jim čvrste organizacijske podlage zato ne morejo posledično vplivati na spremembe.
4. Šele 1797 po zlomu mljetske oblasti v Dalmaciji se ponudi priložnost Matutinoviću, da ponovno nastopi kot pristaš nove demokratične vlade v Benetkah. V času brezvladja in prihodu Avstrijcev v nekaterih komunah odjeknejo družbeni spori → cilj: odvzeti monopolno oblast plemstvu. Matutinovića ubijejo, sledi restavracija avstrijske oblasti.
5. V času francoske zasedbe beležimo le en upor na Rabu, ki je bil namenjen le izboljšanju stanja.
6. Francoska revolucija je imela največji vpliv pri plemstvu, ki se je upiralo reformam in absolutizmu Jožefa II. Hoteli so obdržati klasno pozicijo, socialni problemi jih ne zanimajo, zamišljajo si nek patriarhalni odnos do kmetov in v najboljšem primeru celo prevzetej dela dajatev.
7. Od leta 1794 se po hrvaškem področju širi pesem v kajkavščini, ki je poziv kmetov, da naj se skupaj s Francozi (poslani od Boga) borijo za splošno enakost in socialno osvoboditev.
8. V neposredni zvezi s pesmijo in Martinovićem, lahko tu navežemo na Ljubljanačana barona Siegrieda-Heriberta Taufferja (bivši krajiški oficir), ki je v Zagrebu širil revolucionarne ideje in 1794 pobegnil ter pristopil k francoski vojski z načrtom osvoboditve hrvaških pokrajin. Temu cilju bi lahko služila njegova hrvaška legija, vendar ga Avstrijci ujamejo.
9. Zaradi ostre reakcije in stalnih vojn s Francijo, je jokobinstvo na Hrvaškem zamrlo in ni oživila niti s prihodom Francozov.
10. Z mirom v Požunu je Avstrija odstopila Napoleonu bivše mljetske zasedbe. Zasedba Dalmacije bi za Napoleona pomenila strateško točko, da utrdi vpliv na Balkanu, in da v primeru napada Rusov s pomočjo TC napade Ruse z juga.
11. Vincenzo Dandolo (1806-10) postane generalni upravnik Dubrovnika in se zavzame za napredek Dalmacije
 - a) mestne občine in okrožja (distretti), ukinitvev statotov
 - b) šel je v smeri ene administracije z enotno upravo / ena skupščina (consiglio generale).
 - c) Sodstvo je ločeno od uprave in reformirano (milanski model, Napoleonov zakonik, enakost)
 - d) Uradni jezik – italijanski, le z njim pridejo do želenega napredka; kljub temu izhaja Kraljski DImatin (zamisli Eugena, urednik Benincasa, hrvaški prevodi - dominikanec Budrović)
 - e) šolstvo – 23 OŠ (3 za deklice), brez narodnega jezika
 - f) ceste – Napoleonova cesta (Knin-Dubrovnik) – strateška, vojaška
 - g) gospodarstvo – pogozdovanje, vodnjaki, sadjarstvo, izsuševanje, ukinitvev medmestnih carin
 - h) prenos lastništva zemlje v dalmatinski Zagori na kmeta, ki jo obdeluje, vendar plačuje ta desetino; kolonat ohranijo
 - i) cerkev – podvržena državni oblasti, ki teži za laizacijo javnega življenja; zaprejo nekatere samostane, ukinejo bratovščine; nauk vere zamenja v šoli »moralni katekizem«; pravoslavna cerkev se prizna
12. Francija je dala pretežno nalogo Dalmaciji, ni bilo sposobnih delavcev. S cerkvenimi reformami je odtujila katoliški kler (imajo velik vpliv na ljudil, upravne reforme ne

- pridobijo plemstva – ti izgubijo stoletne privilegije. Poleg redkih posameznikov, Francozi niso bili priljubljeni, povrh vsega pa so vpeljali še kontinentalno blokado (vpliva na zemljo. Plovbo, trgovino). 1809 za kratek čas pripadejo ozemlja Avstriji.
13. Po miru v Schönbrunu 1809 ustanovijo Ilirske province, vendar pa Francozi niso izboljšali svojega položaja v južnoslovanskih pokrajinah.
 14. Dalmacija je bila po ustanovitvi Ilirskih provinc po dolgih letih združena z velikim delom hrvaških pokrajin pod enotno oblastjo, spremenilo pa se je bore malo. 1811 je zadržala svojo posebno upravo, kot posebne pokrajine (nspermenjene!) imajo svojo ureditev tudi Hrvaška J od Save z avstrijsko Istro in Kvarnerjem, Dubrovnik, mletska Istra (+ Trst in Gorica) in Vojna Krajina.
 15. Ilirske province prevzame Marmont, Dandolo odstopi, preneha izhajati Kraljski Dalmatin, nadomesti ga ljubljanski Telegraph, ki ne izhaja niti v slov. niti v hrv. jeziku. Marmontu gre pripisati razumevanje narodnostnega vprašanja – vzljubil je dubrovniški dialekt (Appendini 1808 izda slovnico, Stuli – gramatika in slovar), zavzemal pa se je tudi za hrvaški jezik na ljudskih šolah, vendar pa v Dalmaciji bržkone propadejo vse ljudske šole (med 1811-1813), gimnazije, zadrška centralna šola (vzrok: vse izdatke prenesejo na občine in starše).
 16. Na področju Hrvaške pride tudi do reform (središče v Karlovcu):
 - a) moderna uprava in sodstvo
 - b) niso posegali v družbene odnose
 - c) ukinitvev patrimonialnega sodstva plemstva
 - d) ukinitvev desetine
 - e) kmetje postanejo lastniki zemlje, ki jo obdelujejo ali pa se obveže do plemstva ne spremenijo (vseeno zmanjšajo dajatve za 1/5, talka in podložništvo se ohranita)
 - f) blokada ni bila tako izrazita, trgovina z žitom se zmanjša, uvoz bombaža zveča (smer Trst)
 - g) Francozi niso imeli širše družbene podpore, meščanstvo je bilo slabo razvito, ukinitvev cehov odpor še zaostri, upre se lahko (tako kot v Dalmaciji) le na posameznike v svobodnozidarskih ložah /zbirališča – Napoleonov kult, tuj jezik/
 17. Ocena Napoleonove vladavine:
 - a) utre narodni preporod, materialna podlaga slednjega se utrdi in razširi
 - b) kljub francoskim finančnim težavam, so bile Ilirske province sposobne same živeti
 - c) uspe mu zamenjati zastarele fevdalne ustanove in modernizirati upravo (predvsem v Dalmaciji kot najbolj zapuščeni)
 - d) gospodarstvo (blokada)
 - e) struktura družbe se ni spremenila, fevdalni donosi se prilagodijo buržuaznemu konceptu
 - f) enakost vseh pred zakonom in plačevanju dajatev (strateško!)
 - g) vse spremembe pohitrijo razvoj fevdalizma v kapitalizem
 - h) slabost: koristni nameni nove oblasti ne dobijo podpore, krhanje cerkvene oblasti
 - i) ilirsko gibanje nima niti s svojim imenom niti z južnoslovansko idejo korenine v tej dobi → tu gre za gibanje starejših idej v konkretni zgodovinski situaciji pod močnim pritiskom od zunaj